

במסילה נעלה

מאת

הרב יואל רועי משדי שליט"א
מח"ס "במסילה נעלה" ור"מ בישיבת "נזר התורה"

בעל דעות משובשות גרוע יותר מבעל עבירות

"וכי יהיה בקרוזות או בגבוזות נגע לבן אדמדם... איש צרוע הוא טמא הוא טמא יטמאנו הכהן בראשו נגעו". (יג, מב - מד).

א הנה הנגעים האמורים בפסוקים הללו, הרי הם "נגעי הראש". והנה כאשר נתבונן, נבחין שהתורה מדגישה את חומרת האדם אשר נטמא בהם, יותר מאשר מי שנטמא ב"נגעי הגוף". ואף על גב שסימני צרעת הראש - קרחת וגבחת - הרי הם כמראה צרעת עור בשר, מכל מקום חמורים הם יותר.

ויש להבין, מדוע מי שנטמא בנגעי הראש חמור יותר ממי שנטמא בנגעי הגוף?

צרעת הראש באה על חטא דעות משובשות וחמורה מצרעת הגוף הבאה מתאוות

וביאר רבינו הנצי"ב (העמק דבר, יג מד), שהנה ידוע שצרעת באה על חטא. אבל אינו דומה סיבת חטא צרעת הגוף לצרעת הראש, כי צרעת הגוף באה על חטא תאוה המחטיא את הבשר, ואילו צרעת הראש באה על חטא דעות משובשות. [וע"ע בדבריו (פס' מא), שישנם ב' אופנים של דעות משובשות, ועל כן נגעי הראש מחולקים לשתיים, קרחת שהוא מאחורי הראש, וגבחת שהוא מלפניו. יעוי"ש בהרחבה].

ובאה התורה להזהירנו מפני הנגוע בנגעי הראש, היינו מאדם המשובש בדעות כוזבות, יותר ממי שנגוע בנגעי הגוף, היינו בתאוות גשמיות.

וכל כך למה?

היות ואדם הנגוע בדעות משובשות סכנתו מרובה, כאשר יחטיא את מי שמתרועע עמו יותר מבעל תאוה. כיון דפקר טפי, וכל באיה לא ישובון, משא"כ מי שהוא נגוע בתאוות הגוף, הגם שחומרם גדולה, מ"מ אינו חמור כמו בעל דעות משובשות.

ולפיכך הקדים הכתוב "איש צרוע הוא טמא הוא טמא יטמאנו הכהן", וכ"ז לכאורה מיותר הוא, אלא באה התורה להזהיר לכל אדם להזהר ממנו הרבה. וגם הכהן שדרכו להיות אדם גדול ונעלה מסכנת הטבע, "טמא יטמאנו הכהן", ואין לכהן לטעון ולומר שמאחר שהוא אדם גדול, ראוי להתקרב אליו ולהוכיחו, שמא ישוב ורפא לו, ועל כן מסיימת התורה, "בראשו נגעו". שאחר שהגיע לאפיקורסות שוב אינו ראוי לתוכחה, שכל באיה לא ישובון.

מדוע בעל השקפות פסולות חמור יותר מבעל תאוה

ב ונראה להוסיף בס"ד ולבאר הטעם מדוע אדם המשובש בדעות כוזבות סכנתו מרובה לגרור אחריו את המתרועעים עמו יותר ממי שנגוע בתאוות גשמיות. היות והבריות סולדים ממעשיו ומהתנהגותו המגושמת של בעל התאוה, ועל כן אין חשש שיצליח להשפיע ולגרור אחריו את הבריות. אך אדם בעל דעות משובשות והשקפות פסולות, אזי כלפי חוץ נראה כאדם מכובד, שהרי אינו עוסק כ"כ בתאוות, ואדרבא הרי רואים אותו שהינו 'מתעמק בפילוסופיה', והרי הוא 'בעל דעות' (כוזבות...), ועל כן ישנו חשש שיהיו קלי דעת שימשכו אחרי הבליו והיצוניותו.

[וכענ"ז ראיתי בשם מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל, שהדר בשכונת של חופשיים ר"ל באזור יוקרה וכדו', אשר דרים שם כביכול אנשים 'מכובדים', סכנתו מרובה שמא יגרר אחריהם יותר ממי שגר בשכונה של חופשיים בין אנשים הנראים באופן זול ומרושל יותר, ומדוע? היות ואלו הנראים כאנשים 'מנומסים' כביכול, ישנו חשש שמא ילמד ממעשיהם, שהרי נראים אנשים נורמלים, ומה שאין כן באלו הנראים פחות 'מכובדים'].

עוד נראה בס"ד באו"א, דהנה אדם הנגוע בתאוות, לפעמים אין זה מורה על מהותו הכללית, אך אדם בעל השקפות פסולות, הרי שכל מהותו פגומה מכף רגל ועד ראש, היות ו"גופא בתר רישא גריר", (עיין סוטה מה ע"ב, ובשו"ת באר שבע סימן נא). וכידוע שהאדם נמצא היכן שמחשבתו נמצאת. וכיוצ"ב ראיתי באלשיך בבאיור הפסוק דידן, דכתיב "בראשו נגעו", והיינו שאיש זה ימשך בטומאה. כי הלא בראשו שהוא האבר הראשי שם נמצא נגעו, ואחריו ימשכו כל האברים. עיי"ש.

ג והנה על פי הדברים האמורים יתבארו דברי האור החיים הק' (שם), שהעיר בלשון הפסוק "איש צרוע הוא". ולכאורה, מדוע לא נכתב 'צרעת הוא' כפי שמובא כמה פעמים בפרשתינו. וביאר, כי התורה באה להזגיש את חומרת האיש הזה שהוא בעצמותו - צרוע הוא, ואינו אדם שיש בו צרעת בעלמא, ועל כן ה' זלזל בו כל כך, שהפריח צרעת בקרחו ובגבחתו, הגלויים לעיני כל, ודבר זה יגיד כי טומאתו מרובה משאר נגעים הבאים בהצנע, שהרי ה' חס על כבוד הבריות, אך על איש זה אינו חס, וזה מוכיח כי נמאס בעיני ה', ולפיכך יסרו נגע כזה רחמנא ליצלן. עיי"ש.

ולהאמר יתבאר היטב מדוע ה' זלזל בו כל כך והרי הוא נמאס בעיני ה' כלשון האוה"ח הק', כיון שהצרוע הזה אינו רק בעל תאוה שפל, אלא הרי הוא בעל דעות משובשות, דפקר טפי. ואדם כזה אשר נגוע בדעות כוזבות, הרי שכל מהותו קלוקלת ופגומה.

חומרתו של המומר - המשובש בדעותיו - יותר ממושעי ישראל

ד ודבר נפלא בענין ראייתי בדבריו של רבינו האור שמח בספרו משך חכמה עה"ת, בפרשת בלק, (על הפס' הנצמדים לבעל פעור. במדבר כה ה). דהנה כתיב "אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה וכו'". (ויקרא א ב), ואיתא בעירובין (סט ע"ב), תניא, "מכם" ולא כולכם, פרט למומר. "מן הבהמה" להביא בני אדם הדומין לבהמה. מכאן אמרו, מקבלין קרבנות ממושעי ישראל כדי שיחזרו בתשובה, חוץ מן המומר והמנסך יין והמחלל שבתות בפרהסיא.

ולכאורה, מדוע מומר חמור יותר ממושעי ישראל שאין מקבלים את קרבנותיו.

וביאר, שהענין הוא, משום שישנו חילוק בין פושע ישראל - בעל תאוה, למומר - בעל דעות משובשות, ומשום שהנה פושע ישראל מהותו היא בעל תאוה, והנה תאוה יש גם לבהמה, כמו תאות האכילה וכדו'. ובודאי שאין זה נובע מפעולות השכל אשר ניתן ממרומים, כי השכל לא יתאוה לענינים גשמיים. [ולכן אמרו בריש סוטה (ג ע"א), אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנסה בו רוח שטות. והיא עשתה מעשה בהמה, לכן קרבנה שעורים (שם יד ע"א במשנה)]. מה שאין כן עובד עבודה זרה ובעל דעות משובשות, שאינו ענין של תאוה.

ולפיכך מקבלים קרבנות ממושעי ישראל, שסיבת חטאייהם מחמת שדומים לבהמה, שהשכל אינו כובש את התאוה, והתאוה עושה את שלה כבהמה, שאין לה שכל להתגבר על התאוה. אבל מומר שעובד עבודה זרה, שזה אינו בא מסבת נפש הבהמי, אלא הוא משובש בשכלו והוא אדם מוטעה, הרי הוא חמור יותר, ועל כן נתמעט מקרבנות. עיי"ש בהרחבה.

לקח עצום למדנו, שיש להתרחק כמטחוי קשת מאותם אלו אשר נגועים בהשקפות פסולות ובדעות כוזבות, שסכנתם מרובה אפילו יותר מאנשים גסים בעלי תאוה שפלים. (ויעיין בתשובות והנהגות ח"א סימן תיג, בשם רבינו החזו"א, כמה יש להתרחק מאלו עם דעות מקולקלות).

ה שוב התבוננתי וראיתי שדבר דומה לזה כתב רבינו הרמח"ל בספרו דרך ה' ח"ד פרק ב (אות ה והלאה), יעוי"ש שכתב כמה תנאים הנצרכים ללימוד תורה, ובאותו שם כתב, שאפילו אדם המטמא את עצמו באשמות ופשעים, ומרחיק עצמו מבוראו, וזונה מאחריו אחרי כחות הטומאה והרע, שנאמר בו (תהלים נ טז): "ולרשע אמר אלהים מה לך לספר חוקי, ותשא בריתי עלי פיך", וכן אמרו חכמינו (חולין קלג ע"א): "כל השונה לתלמיד שאינו הגון כזורק אבן למרקוליס". מכל מקום, רז גדול גילו לנו חז"ל, שאילו לא היו הרשעים עוזבים את תלמוד התורה, סוף שהיו חוזרים למוטב, כי אף על פי שאין בכחם להמשיך על עצמם שום מעלה והשפעה מהתורה, מ"מ דברי התורה בעצמם מקודשים ועומדים מצד עצמם, עד שבהתמיד העסק בהם, יגיע מהם פעם אחר פעם קצת התעוררות, וכמו דמות הארה, קטנה שבקטנות, אל העוסק בהם, שסוף סוף תגבר עליו ותחזירנה למוטב. והוא מה שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (מדרש איכה פתיחתא ב): "הלואי אותי עזבו ותורת שמרו, מתוך שהיו מתעסקין בה - המאור שבה היה מחזירן למוטב".

אך כל דברי חז"ל הללו שהמאור שבה היה מחזירם למוטב, היינו שיש סיכוי לרשעים לחזור למוטב ע"י לימוד התורה (אע"פ שבזמן רשותם אין בכחם להשיג מעלת והשפעת התורה כאמור), אינו אלא באדם הטמא בעוונות, ואולם "פשוט הוא, שאין הדברים אמורים במי שיתעסק בה דרך שחוק והיתול, או לגלות בה פנים שלא כהלכה". עיי"ש.

והדברים מבהילים עד מאד, כי הנה רואים אנו בדבריו, שאלו הלומדים תורה בקלות הדעת ושלא מתוך הרצינות הראויה, אזי עליהם לא נאמר שהמאור שבתורה מחזירו למוטב, והינם פחותים בדרגתם מבעלי עבירות ממש שדוקא עליהם נאמר זאת שהמאור שבה מחזירו למוטב. נורא למתבונן.

"...מה נאמר בדורותינו אלה, שנתרבו הזדים שיש להם דעות כוזבות נגד ה' ותורתו,

ומרפין ידי לומדי תורה ועושי מצות ה', כמה יש לו לאדם להתחזק בעתים הללו

כדי שלא יתמוטט לגמרי חס ושלומו".

לשון מרן החפץ חיים בס' שם עולם ח"ב (פרק א).